



JŪRŲ GEOLOGO KELIAS – NUO RAMIOJO VANDENYNŲ IKI BALTIJOS JŪROS

Dr. Mariui Repečkai – 70

Neįprastai šiltą sausį, žydint sniegenoms, paminėjome „mūsų Mariaus“ – Marijono Repečkos jubiliejų. Savo išsamioje biografijoje jis rašo, kad gimė 1937 m. sausio 9 d. Anykščių rajono Purvėlių kaime, šeimoje, kur augo du jaunesni broliai ir dvi seserys. 1945-1956 m. mokymąsi Kavarsko vidurinėje mokykloje teko derinti su brolių ir seserų priežiūra bei darbu kolūkyje. 1956-1961 m. Marius studijavo geologiją Vilniaus universiteto Gamtos fakultete, kur įgijo inžinieriaus geologo specialybę. Diplominę gamybinę praktiką M. Repečka atliko TSRS MA Okeanologijos instituto Gelendžiko mokomojoje bazėje. Pirmosios ekspedicijos laivais „Širšovas“ ir „Vitiaz“, vadovaujant akademikui N. Strachovui, buvo ta pradžia, kuri išaugino M. Repečką kaip žymų sedimentologą ir jūrų geologą. Beje, čia savo mokslinį kelią pradėjo Kazys Šimkus, Emilis Jemeljanovas, Liudas Lukoševičius, vėliau – Egidijus Trimonis ir Olegas Pustelnikovas.

Baigęs universitetą ir apgynęs diplominį darbą „Šiaurės rytinės Juodosios jūros dalies geologiniai-geomorfologiniai bruožai“, M. Repečka buvo paskirtas dirbti į Okeanologijos instituto Tolimųjų Rytų skyrių Vladivostoke. Kurso draugė Olimpija Karvelienė Mariaus išlydėtuves į Tolimuosius Rytus prisimena taip: *Buvome pakviesti aplankyti M. Repečką jo tėviškėje. Kaip tikri geologai palei Šventąją ėjome pėsčiomis iki Purvėlių kaimo. Čia mūsų laukė didelė staigmena – mes atėjome į Marijono vestuves. Už stalo sėdėjo jo išrinktoji Virginija, pasiruošusi vykti su*

Mariumi į bet kokį pasaulio kraštą. Jie buvo jauni, pilni polėkio pamatyti ir sužinoti kuo daugiau.“

Atliekant vandenynų ir jūrų dugno reljefo tyrimus kariniais laivais, vėliau – dugno nuosėdų tyrimus Japonų jūroje bei Ramiajame ir Indijos vandenynuose, M. Repečka rinko medžiagą ir analizavo dugno nuosėdų fizines savybes bei vulkaninės medžiagos įtaką sedimentacijos procesams. 1972 m. M. Repečka parengė ir apgynė mokslų kandidato disertaciją „Piroklastinė medžiaga Japonų jūros ir šiaurinės Ramiojo vandenyno dalies dugno nuosėdose“. Apžvelgdamas šį savo mokslinės veiklos periodą, M. Repečka rašo: „... dalyvaujant ekspedicijose įvairiose vandenynų dalyse, didžiausią ir neišdildomą įspūdį paliko okeanų stichijos jėga, povandeninių koralinių rifų pasaulis, neapsakoma gamtinių procesų didybė stebint Kilauea vulkano (Havajų salynas) energijos plūsmą iš gelmių į Žemės paviršių. Tai sunkiai suvokiami procesai, nors ir teko analizuoti jų įtaką nuosėdų klostymuisi“.

Tuometinio Geologijos instituto direktoriaus Algimanto Grigelio iniciatyva sugrąžinti žinomus lietuvius specialistus į Lietuvą, 1973 m. M. Repečka buvo pakviestas dirbti jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu į Lietuvos geologijos mokslo tyrimo institutą. Nuo 1975 m. M. Repečka čia pradėjo dirbti vyresniuoju moksliniu bendradarbiu.

Apie M. Repečkos sugrįžimą O. Karvelienė rašo: „Kuomet Marijoną sutikau po kelerių metų Neries krantinėje Vilniuje, pamačiau tą patį mielą ir paprastą kursioką. Supratau, kad žmogų keičia ne vandenynų platybės, moksliniai laipsniai ir apdovanojimai, bet tai, kas ir kaip jam įdiegta vaikystėje ir jaunystėje“.

Tuo metu jūriniai geologiniai darbai Lietuvoje suaktyvėjo ryšium su naftos paieškų tyrimais



Baltijos jūroje. M. Repečka įsitraukė į pirminių duomenų apie pietryčių Baltijos geologinę sandarą rinkimą, kvartero pjūvio bei dugno nuosėdų pasiskirstymo analizę. Reikia pasakyti, kad klasikinės nuosėdų pasiskirstymo modelis, tinkantis vandenynams ir šelfinėms jūroms, „neveikia“ mažutėje kaprizingoje vidurkontinentinėje Baltijoje. Norint suprasti šiuos dėsningumus, reikėjo naujos faktinės medžiagos, išsamios ne tik dabartinių nuosėdų, bet ir visos kvartero stovymės analizės centrinėje bei pietrytinėje Baltijoje. 1979-1985 m. M. Repečka aktyviai dalyvavo rengiant visų trijų Baltijos šalių vadinamojo glacigeninio šelfo kartografavimo programą (M 1:200 000) ir metodologiją, padėjo įkurti jūrinio kartografavimo grupę Lietuvos geologijos valdybos Naftos ekspedicijoje Gargžduose.

Reikia pasakyti, kad kolega Marius – komandos žmogus. Visa jo tolesnė mokslinė veikla, Baltijos jūros geologinių žemėlapių 1:500 000 masteliu sudarymas ir leidyba, jūrų geologinės nuotraukos 1:50 000 masteliu parengimas, vadovavimas ir vykdymas, darbas tarptautiniuose „GOBEX“, „BASYS“, „Copernicus“ projektuose

Projekto BASYS 7-ajame reise Marius Repečka (kairėje) ir Birgeris Larsenas (Kopenhaga) aprašo Kastenloto vamzdžiu paimtą Bornholmo įdaubos kolonėlę (1997 m. rugpjūtis).

Fig. Marius Repečka (left) and Birger Larsen (Copenhagen) describe a core taken from the Bornholm Trough bottom during the BASYS-7 expedition in August of 1997.

vyko glaudžiai dirbant jūrų geologijos–geomorfologijos mokslo grupėje, kuri 1992 m. išaugo į Baltijos jūros geologijos skyrių. 1993-2000 m. M. Repečkai, kaip vienam iš mokslinių lyderių jūros geologijos skyriuje, buvo labai produktyvus darbo periodas. Svarus indėlis ir kaip vieno ryškiausių sedimentologų pripažinimas buvo M. Repečkos dalyvavimas Europos Sąjungos 4-osios Bendrosios programos projekte „Baltijos jūros paleoaplinka per pastaruosius 8000 metų“ (BASYS), kur jis buvo atsakingas už dugno nuosėdų tyrimą pjūviuose ir granulimetrinį suskirstymą. Čia visi modernizmo šalininkai turėjo pripažinti kolegos Mariaus taikomą klasikinę dugno nuosėdų suskirstymo metodologiją kaip pastoviai pažangiausią.

Labai aktyvi mokslo tiriamoji veikla galbūt šiek tiek nustelbia kolegos Mariaus mokslines publikacijas, kurių yra per 50, tačiau tai sąlygojo to laiko aplinka. Baigti M. Repečkos mokslinio kelio apžvalgą norėčiau jo paties žodžiais: „... *Mokslinių tyrimų kvintesenciją, pradėtą savo mokslinės veiklos pradžioje (fizinės nuosėdų savybės), gal tik kiek kitokiu supratimu išdėsdčiau savo straipsnyje „Fizinės dugno nuosėdų savybės trijuose Baltijos jūros baseinuose“ (2001), o visus Baltijos jūros akvatorijoje surinktus mėginius pateikičiau „Baltijos jūros geologinių stočių sąvade (2001).“* Man telieka pridurti, kad šiame sąvade 2099 grėžinių, kolonelių ir paviršinių dugno nuosėdų aprašymai, o pats kernas, nepaprastai kruopščiai sutvarkytas, saugomas Vievio kerno saugykloje. Ir dar. Kolega Marius ir toliau yra mūsų didysis ekspertas.

O Marijono Repečkos, kaip šilto, mokačio bendrauti ir dainuoti žmogaus, visuomeniškuumą labai gerai apibendrina tokie Olimpijos žodžiai: „*Visą gyvenimą Marijoną lydėjo daina. Mūsų folklorinio ansamblio dalyviai džiaugiasi, kad jis dainavo ir mūsų kolektyve. Geresnio tenoro mes neturėjome ir neturime. Linkime jam gražių ir prasmingų dienų ir dainų.*“

Sveikatos, optimizmo, skambios dainos linkime ir mes visi likusieji.

*Leonora Živilė Gelumauskaitė,
Geologijos ir geografijos institutas*